

פר בקשנו יונה קנינו

משה איתם

ayala.eitam@gmail.com

המהיווג של פר שחור-לבן לפרות האדומות, היו שחורים, חדצבע. לא טלוא ולא נקוד. שחור אחיד. הפרות האדומות הללו עשו לי בית ספר לגנטיקה. חדצבע דומיננטי לעומת רב צבע. כעת לפנינו מספר אפשרויות: הטלואים: אדום - לבן, אדום - שחור, שחור - לבן. חדצבע: אדום, שחור, לבן. גדול הגנטיקאים - הטבע - החליט שצבע שחור דומיננטי על אדום ולבן. ואלו חדצבע דומיננטי על שני צבעים.

הבעיה, שהכי הטרידה אותי הייתה, שהפר מעטרות יגיע בבוא המועד להתייצב, ויצטרך לעבר את בנותיו. כמו לוט מסדום, שגם הוא עיבר את בנותיו. גילוי עריות של ממש. חשבתי שמזיווג קרובים יוולדו מפלצות מעוותות. על כן עלינו להימנע מזיווג קרובים. הפתרון הפשוט, הרצוי וההגינני, היה להצטרף אל האגודה להזרעה מלאכותית. אבל, האגודה לא התרצתה.

"הנסיעה בכביש החתחתים המשובש שלכם, יעשה קצפת, מהזרמה שהמזריע נושא עמו."

"שבביצים שלו, או זו שבתרמוס?"

העניין הגיע אף לשחת קיבוץ. הרוב הגדול הכריע, שיש להרכיב משלחת לקניית פר הרבעה.

נבחרנו שני רפתנים, אנוכי עבדכם הנאמן, רכז הרפת ומרדכי פלדווארי, רפתן אינטליגנטי. סך כל שנותינו היה פחות מארבעים וחמש. לבשנו את מחלצות השבת, ויצאנו לדרךנו באוטובוסים.

בחוגי הרפתנים, היה ידוע, שבמשק שובל הפרות מניבות הרבה חלב והגיעו לשיאים ארציים. רכז הרפת בשובל היה יוחנן האוזמן. לאחר חליפת מכתבים חפוזה בינינו, אושר ביקורנו בשובל. הובטח לנו שימצא פר שיתאים לצרכינו. יוחנן היה אמין ומקצוען בחסד. בהגיענו לשובל זכינו בקבלת פנים לבבית והוסברו לנו עקרונות טיפוח בקר לחלב. נלקחנו אל הרפתות, לאחר כבוד, לראות פר כלבנו. לא הצלחתי להשתכנע לקנות פר

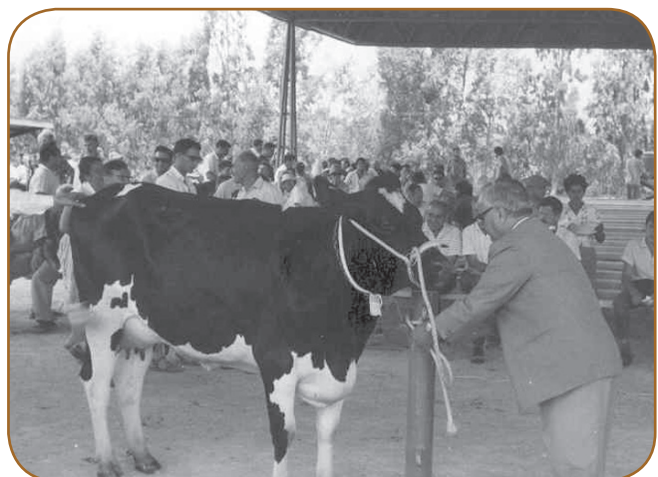
הזמן: שנות החמישים של המאה העשרים. משטר צנע בארץ. המקום: קיבוץ צעיר וזעיר, של שורדי שואה יוצאי צ'כוסלובקיה - "להבות חביבה", הנמצא בעמק חפר, בין יישובים ותיקים ומבוססים. דרך קבע, קבלנו את שירותי "פרו ורבו" לבעלי חיים, מפר מקומי, שומר גחלת הגזע הטהור, שטופח במושב עטרות, בית המקדש והמועדון האקסקלוסיבי-בלבדי, לגזע "הולשטיין - פריזי". התכונות שיריש לצאצאיו לא היו בראש דאגותיי. לא ידעתי כלום על המטען הגנטי של הפר, עצום הגוף, שמשקלו היה כאלף קילוגרם. כשהוא הרביע, נדמה היה שהאדמה רועדת. כשקפץ על פרה, פחדנו שישבור לה את הגב. ולא היא. זאת, למדתי מאוחר יותר. במקרים כאלה הפר עומד על רגליו האחוריות, כהרף עין גומר ומסיים את מלאכתו ושב להיות כאחת הבהמות - להלך על ארבע.

הבאנו לו עגלה מיוחמת וצעירה. האוויר היה רווי בריח המטריף של הפרומונים. כל פר שמכבד את עצמו היה מנסה לפרק את ברזלי גזרתו בכדי להגיע אל העגלה הנכספת. ליווינה זה לא הזיז כקוצו של יוד. אפילו לא קם מרבצו

העדר שלנו הורכב מפרות יבוא דניות אדומות. הן שפעו כ-4,500 - 5,000 ק"ג חלב לתחלובה, עם אחוז שומן גבוה. לכל אחת מהפרות הדניות, הייתה תעודת יוחסין, כתובה, של נישואין, בכתב-יד קליגרפי, מעשה חושב. קינאתי בדנים שיש להם תעודות כל כך יפות. הצאצאים שנוולדו

מנחם צנטנר בהרבעת פרה בשריד 1928

אפרים שמרגד בתערוכת "און"

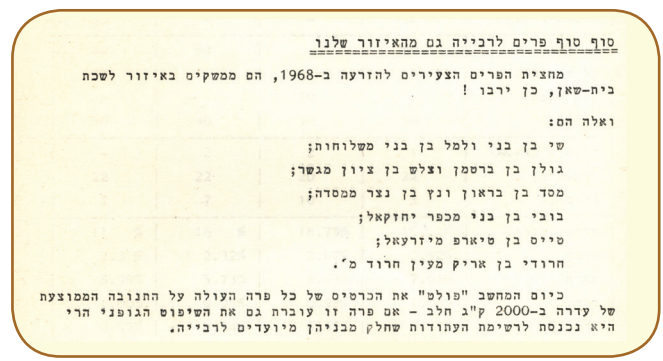

שאמו מניבה שפע חלב והיא טהורת גזע, ממוסמכת". מעברות, אח לשייכות התנועתית ושותפה למפעל ההתיישבות. השמש כבר נטתה ימה, כשהגענו למחוז חפצנו, שבו שוכן לתפארת עגל-פר חלומותינו, **יוינה בן יונה**. השעה לא הדאיגה אותנו. אפשר לצעוד הביתה ברגל דרך השדות. אם יכלו כל הקיציין, והשברולט הזקן, גורר התותחים, "וטרן מיל". מלחמת העולם השנייה, לא יגיע כדי להסיע אותנו. ואכן, הלכנו ברגל. במעברות, ישראל הרפתן קיבל אותנו בנימוס, אך ארשת פניו הביעה שהוא מתכוון לעסקים. מכירת העגל חשובה לו מאד. ראשית, הלכנו לראות את הפרה יונה, אם חתן השמחה המיועד. מצאנו פרה, שלא בלטה משמעותית בין חברותיה, בצבעי חום-אפרפר. הטלאים היו בצבעי היסוד, רק מודגשים יותר. יותר יגמנטים. כנראה שיונה לא עיינה ביסודיות מספקת, באופנת ההולשטיין - פריזי. לא פוזמקאות ולא גרביים, לא אברקיים ולא נעליים. לא השלמתי עם שינוי הצורה החיצונית של יונה הפרה, הצורה שנגדה את ייחודיות הגזע. לבטים, ספקות, פגיעה בכבוד ואובדן יוקרה - הרימו ראש. הגענו לפרייה שבה רבץ יוינה, בבדידות מזהרת. איזה פר ואיזה יונה, בקושי צוצלת. רציתי לעזוב את הכול, וללכת הביתה לקיבוץ שלי. אבל, ההבטחה למזכיר ההתאחדות, מחייבת אותי, שאקנה רק הולשטיין - פריזי. וכך היה. בקיבוץ יחסו לרכישה החדשה כבוד רב, ואף נכתב על כך בעלון הקיבוץ, כפי שאפשר לקרוא בספרו של **גיאורא עמיר** "קיבוץ עולה מן השואה" (עמוד 120).

הבאנו את יוינה הביתה. קיבלו אותנו בפרחים ובמחולות של רועים. כך האיר פנים קיבוצנו, לזר החדש, ורבים באו לראות אותו - חתן בחופתו. הבאנו לו עגלה מיוחמת וצעירה. האוויר היה רווי בריח המטריף של הפרומונים. כל פר שמכבד את עצמו היה מנסה לפרק את ברזלי גדרתו בכדי להגיע אל העגלה הנכספת. ליוינה זה לא הזיז כקוצו של יוד. אפילו לא קם מרצו. אוי לי מיוצרו ואוי לי מייצרו! תרופות סבתא התרוצצו באוויר: "תן לו גוגל מוגל עם הרבה סוכר!" מישוהו צעק. חברים נידבו את חצי הביצה היומית ממנת ארוחת הבוקר שלהם. (שמועה פשטה שלמטילות יש סכין גלוח, בנתיב הביצים, שכל ביצה לפני היוולדה, חותך לשניים). נשמעו קריאות לעריכת מגבית "חצאי ביצים" למען פוריות דיירי הרפת. אך הכול היה לשווא!

סופו של יוינה שהלך בדרך כל בשר. לא קפץ לא על פרה ולא על עגלה ולו פעם אחת. בתול הלך יוינה חסר היצר, לפגוש את חלף השוחט.

במשך השבועות הבאים פעלתי בשני ערוצים. ראשית ניסיתי להפיח רוח חיים ביוינה. למותר לציין כי כל מאמצי הוכתרו בכישלון מוחלט. שנית, עמדתי בגבורה בפרץ בוויכוחים כשטענתי ששני החברים מהמב"י עשו ואמרו בתום לב. עוד אני מתעסק בעסוקי יוינה, **מתי פרקש** - רכז המשק, הפעיל את כשריו וכישוריו, סידר את הצטרפותנו לאגודת ה"און". פרי העל "**דנדי**" ו"**קישון**" מי יכול להם? מה נשאר לי מכל העסק? למדתי לומר גם ביידיש וגם באנגלית "ספר העדר". ■

מתוך העיתון "שביל החלב" שיהיה על ידי מדרכי הבקר בעמק בית שאן

(למרות שמקורו באמבטיית החלב של ארצות הברית - ויסקונסין) שאינו עומד בתקן ואינו רשום בספר העדר (מה יהיה על תעודה כתובה בכתב קליגרפי?). לשותפי, לעומת זאת, היה ברור, שאנו רוכשים פר הולשטיין - פריזי, שאינו רשום בספר העדר, ואני, לתומי, חשבתי שצריכים להקשיב למצוות אנשים מלומדה. היות ואני הייתי הבכיר והמחליטן בין שנינו, דעתי התקבלה.

בדרכנו הביתה משובל, נכנסנו למשרדי התאחדות מגדלי בקר, ברחוב מזא"ה (מזרע אהרן הכהן) בתל-אביב. אולי מכאן ניושע. המזכיר המיתולוגי של המב"י - **אפרים שמרגד** - קיבל אותנו כשפניו חתומות. תינינו בפניו את מצוקותינו.

"המ...ראשית", העיר בצעקה רמה למדרכי על נעליו, "איזה נעליים אתה נועל? וכי פלייבוי אתה?" רעם קולו של מזכיר ההתאחדות. אריה כי ישאג, מי לא יירא? באותו רגע היה מוכן מרדכי, שהיה נעול בנעלים מתוצרת המפעל הצ'כי המפורסם "באטה", תפארת התעשייה הסוציאליסטית, למצוא מקלט, אפילו בחור של עכבר. כל כך התבייש והצטער שלא בא במגפי גומי, כיאות לרפתן.

שטחנו את כל אשר על לבנו. שמרגד הרבה לטבל את דבריו באמרות שפר ביידיש ובאנגלית. לא העזתי לגלות לו, שבשבילי לשונות אלה כלל ועיקר אינם נהירים לי.

"לא!", רעם קולו, "שום עסק עם פר שבא משום מקום! רק טהור גזע הולנדי - הולשטיין - פריזי" כלומר, רשום בספר העדר. סימני ההיכר החיצוניים של הבקר ההולנדי וטהור הגזע. הוא טלוא שחור - לבן עם "גרביים" לבנות וכוכב לבן על המצח. תוך השיחה, נוצר סדק בחומת הבידול והניכור, בינינו לבין איש שיחנו, בגין אי ידיעת היידיש. הנה למדתי ש"סטאדע בוך" זה ספר העדר. מכל מלמדי השכלתי!

"היכן נמצא את העגל-הפר המיוחל טהור הגזע?" אפרים קימט את מצחו במאמץ להיזכר, אף את עיניו החכמות עצם קמעה. לבסוף פלט:

"אצל ישראל פלביץ, (יד ימינו של אפרים בהמב"י), ממעברות. שם, יש עגל,

